

CURINITUTARI **Hutarieca Mieme Xapayari Que** **Mütivarunü'airi Papuru**

Vaürisica

¹ Ne Papuru necanixevaüritüaca. Cürisitu Quesusi nü'ari pünesi'ayeitüa, caneneyenü'ani müpaü mütinaquecü Cacaüyari. Ta'iva Timuteumatü tenixevaüritüaca Curinitusie xemütama xemüyutixexeüriva, Cacaüyari teüterimama xemühüme. Yunaitü xemupasie hesiena mieme naisarie 'erisaruyarisie xemütama 'Acaiyasie tenixevaüritüaca. ² Cacaüyari müta'uquiyari Ti'aitame Quesusi Cürisitumatü, xüca 'aixüa mete'u'iyarini xehesie mieme, xüca mexepitüaca xemüca'uximatüariecacü yu'iyarisie.

Papuru que müti'uximatüariecai

³ Que mü'ane Tati'aitüvame Quesusi Cürisitu mücacaüyarieya mü'uquiyarieya, mücü hepaüsita 'aixüa queticuxaxasivani. Mücü ta'uquiyaritütü catiniyucanenimayaca, Cacaüyaritütü naimecü catiniyuparevieca. ⁴ Mücü taheyemecü cataniparevieca te'uximatüariecacu, tameta temüyüvavenicü naimecü temüvaporeviecacü hipame sepa que memüte'uximatüarie, Cacaüyari mütatipareviepaü tame. ⁵ Tame yemecü que temütecuine Cürisitu mütiucuinxüpaü, müpaüta yemecü tecatenipareviyaca mücü yatatipitüacacu Cürisitu. ⁶ Sepa temü'uximatüarie, mücücü xecanipareviyacuni xeme, xenitavicueisitüariecuni

que temüyüa. Me sepa temüpareviya, mücücü xecanipareviyacuni xemeta quepaucua xemüte'uca'eniva xete'ucacucuetü que temüte'ucacucueine tame. ⁷ Yuri que temüte'erie xehepaüsita, tepütürücariyari. Müpaü tepütemate, xeme tahamatü que temütetaxevi yaxaicüa tete'ucacucuetü, müpaüta xeme tame tecanitaxeviacuni tanaitü tepareviyatü.

⁸ Ta'ivama peuyevese müpaü xemütemaicacü, cui tepe'uximatüariecai 'Asiya cuieyarisie te'u'uvatü. Cuini mieme pütihetecai yemecü, tepüca'iquemacai. 'Asitepücatemaicai xüca tetavicueniqueacitüni ya temütecuiniquecai. ⁹ 'Asita ta'iyarisie müpaü tepütetacühüavecai, tepücuiniquecai. Peru müpaü tiniuyüni tahesie yuri temücate'eriecacü, Cacaüyarisie püta, que mü'ane müquite müvaranucu'uitüvasie, mücüsie yuri temüte'eriecacü puyü. ¹⁰ Mücü cataniutavicueisitüani capa müpaü tete'ucuinicü. 'Uxa'atüni varie pütasitavicueisitüanita, que mü'anesie yuri temüte'erie. Tavarita catanitavicueisitüamücü, ¹¹ xeme xetasipareviecacu xe'ivavirietü Cacaüyari tahesie mieme. Müpaü xeteyurieyu, yumüretü pamüpariyusi mecanipitüacacuni tahepaüsita, yametemaitü que temütemiquie yumüretü memüyunenevicü.

Titayari Curinitusie pücahetüa Papuru

¹² 'Aixüa temutiyuanenicü müpaü tepaitüca tahepaüsita, ta'iyarisie 'aixüa tepütetamate que temüyüa 'ena cuiepa. Müpaü tepütemate, Cacaüyarisie mieme tepasietü tepüyüa, 'aixüa tetehecüasietü tepüyüa Cacaüyari que mütatipitüa.

Teüteri vahepaü que memütemaivave tepüca'yüa, masi Cacaüyari yatatipitüacacu 'aixüa que mütiuca'iyari, müpaü püta tecaniyüaca cuiepa memütama vahesüa, xehesüa yemecü müpaü tepüyüa. ¹³ Taxapa que müti'eniüriücü xeicüa, que xemütatemate, müpaü xeicüa te'utiyuatü tepütexe'utüirie. Siqueresü xepütasihetima peru 'esiva xeicüa, ¹⁴ 'aixüa püyüniqueyu xüca naimecü püta xetasihetimanique, müpaü xetemaitü, mücü tucarisie quepaucua munuani Tati'aitüvame Quesusi, 'ana xepüyüvaveni 'aixüa xemutiyuanenicü xetasiha'erivatü, yaxaicüa 'aixüa temutiyuanenipaü tame texeha'erivatü.

¹⁵ Müpaü yuri nemüti'eriecaicü xehesüa'sita, 'ayumieme müpaü nepütinemaicai, hutacüa xehesüa nepunuaniquecai xaüsie necaheta'aveme meri, tixaütü nemütixeminicü. ¹⁶ Xehesüa neheta'ame Maseruniya cuieyarisie nepüyemiecai, tavari Maseruniya neheyeyame xehesüa nepunuaniquecai xemünesi'anunü'anicü Cureya cuieyarisiepai. ¹⁷ Que xetecu'eriva, müpaü netinemaitü yacü xeicüa netinepatacai. Teüteri vahepaü neyüanetü netinematetü, Hü ne'utaitü, que netinepata Tixaü ne'utaitü. ¹⁸ Yapüticamie Cacaüyari que maine. Yaxeicüa tame que temütexetahüave, taniuqui pücahuta, püyuxeви. Xüca müpaü reuyeveca Hü temutiyuanenicü, Tixaü tepüca'utiyuane, ya Tixaü xüca reuyeveca temutiyuanenicü, Hü tepüca'utiyuane. ¹⁹ Cacaüyari nu'aya Cürisitu Quesusitütü xehesüa canicuxaxasivacaitüni tetecuxatacacu ne Sirivanu Timuteu. Niuqui mücü hepaüsita manuyüne pücahuta, püyuxeви müpaü 'anetü

mühücücü Cürisitu. ²⁰ Nai que mutayü Cacaüyari quename tiyurieni, mücûta niuqui pücahuta, püyuxevi Cürisitu meye'atüacü. 'Ayumieme quepaucua 'aixüa temutiyuane Cacaüyari hepaüsita, tepüyüvave müpaü temutiyanenicü, Müpaü cani'aneni, te'utiyaütü, Cürisitu müpaü mütiuyuricü. ²¹ Mücû Cacaüyaritütü canihücütüni que mü'ane mütasiseiriya xeme tame Cürisitusie temüteviyanicü. Mücû heiserie pütasi'upitüa, ²² yuhesie mieme pütasi'u'inüaritüa, ta'iyarisie yu'iyari pütasi'upitüa 'inüaritüme mümasiücünicü tita tahesie müтинаque.

²³ Ne nepitahüave Cacaüyari netucari münesinavairienicü xüca neti'itavani que nemaine. Nepacunua 'axa nemücaxeretahüavecü. 'Ayumieme Curinitu nepücahetüa tavari. ²⁴ Müpaü tepücahaitüca tetexe'aitüacutü yuri que xemüte'erie. 'Aixüa xecaneuti'uni yuri xete'erietü. Masi müpaü tepaitüca xehamatü tete'uximayatü xemüyutemamaviecacü.

2

¹ Müpaü nepütinemaicai 'ana, 'aixüa pücayüniqeyu xüca tavari nenuanique xehesüa nexehieveritüatü, netinecühüavetü. ² Xüca nexehieveritüacaque xeme, quepaicü pünesitemavieritüaniqueyu ne. Nexehieveritüacacu que xenetetemavieritüaniqueyu. ³ 'Ayumieme xapa müpaü nepütü'utüa, capa nenuayu menesi'uheieveritüanicü müme meuyevese masi memünesitatemavieritüanicü püta. 'Ipaü yuri nepüti'erie yunaime xehepaüsita, xüca nenetemavieca ne xemeta xepüyutemamavieca

yunaitü. ⁴ Cui ne'uximatüarietü 'ana, ne-saipünarietü ne'iyarisie müpaü netinixe'u'utüirieni vaüca ne'utasuatü. Peru xemüheiveritüariēcacü yanepücatiu'utüa, masi müpaü xemütemaicacü vaüca que nemütixenaqui'erie yanepütü'utüa.

Papuru que müreiyehüviri tevi 'axa mütiyuriēnecai

⁵ Xevitü que mütiyuriēnecai pücanesi'uheiveritüa ne, masi neca'anuhaitüamütü nepaine siquere 'esiva püxeheiveritüa xeme yunaime. ⁶ Mücüsie catiniunaque que xemüte'itatacuritüacai xe'uyu'enieca. ⁷ 'Ayumieme xepüyüvave masi xemüteheiyehüvirienicü hicü, xepüyüvave xeminütüanicü mücü tevi, capa 'utaxütüarienicü yuheiverietü 'anayuhayevamecü. ⁸ 'Ayumieme vaüriyarica necanixepitüaca xemihecüasitüiyanicü que xemüte'inaqui'erie. ⁹ 'Ayumieme müpaü nepütixe'u'utüirie, yanemütimaicacü nex'e'inüatame xüca naime hepaüsita yaxetecahuni. ¹⁰ Que mü'ane xemüteheuyehüviri, neta yaxecüa nepüreyehüviri. Que nemüreyehüviri, sepa hesiena nemücatihüpacai ne, nexeha'erivatü yanepüreyehüviri Cürisitu nesixeyacacu, ¹¹ capa Cauyumarie tasicuamanacü. 'Aixüa tepütemate que mütiyuruva 'iya.

Que mütiyu'iyaritüacai Papuru, Türuhasisie 'uye-icatü

¹² Mericüsü, Türuhasi necaninuani niuqui 'aixüa manuyüne Cürisitu hepaüsita para nemüticuxatanicü, peru quitenie sepa müreyepiyacai nehesie mieme Ti'aitamesie que nemütiviya nemüticuxatanicü, ¹³ nepüca'uxipiecai ne'iyarisie, nemücaheitaxeyavecaicü ne'iva

Titu. Nevarutateutüaca masi necaneyeyani Maseruniya cuieyarisiepai.

Que mütatihecüatüa Cürisitusie teteviyacacu

¹⁴ Masi Cacaüyari pamüpariyusi quepitüarieca. Mücü yuheyemecü pütasihecüatüa Cürisitusie que temüteviya, teüteri vahüxie tasicuvitünetü yu'utüma. Tacümana naisarie müpaü catinihecüatani visi que mü'itüarie Cürisitu xüca maica. ¹⁵ Tame 'inüari tecanihümetüni 'ücu visi mu'üapaü Cacaüyari que mütatixeiya, temi'eritüacü Cürisitu que müti'ane. Mümeta memütavicueisitüariexime que memütatexeiya, memücuixime meta que memütatexeiya tecani'inüaritüni. ¹⁶ Memücuixime vacü tepümüqui'üa temüva'eritüacü que memütecuini, peru müme memütavicueisitüariexime vacü tepütucari'üa temüva'eritüacü que memüte'ayeyuyurini. Mericüte, quepaicü piquema 'icü naime. ¹⁷ Tame yumüireme vahepaü tepüca'anene. Harerusixi vahepaü tepücatetacuamana Cacaüyari niuquieya tecux-atatü. Masi 'aixüa tetehecüasietü, Cacaüyari que mütareyenü'a, Cacaüyari tasixeyiacacu teyüatü, Cürisitusie teteviyatü müpaü tetenicuxatani.

3

Que temüte'uhüritüarie türatu mühecua hepaüsita

¹ Müpaü te'utiyuatü tavari tete'isutüa para temühecüacacü xemütasimaicacü 'acu. Hipame vahepaü que teteheiyehüva xapa mütasihecüatüacacü temümarivanicü, yaxemüte'u'utüiyarienicü yaxemüteti'utüanicü

nusu. ² Xeme taxapa xecanihümetüni ta'iyarisie müre'uxa. Yunaitü teüteri mepüyüvave memititerüvanicü müpaü memütetimanicü mexexeyatü. ³ Xecanimasiücünü xeme Cürisitu xapaya xehümetütü yatetehüritüariecacu tame. Mücü xapa tauxicü püca'utüarie, Cacaüyari mayeyuri 'iyarieyacü püta pü'utüarie. Tetesie pücare'uxa, vaisie püta teüteri va'iyarisie püre'uxa.

⁴ Cürisitu yatatipitüacacu, müpaü tetetamaitü, yuri teteni'erieca Cacaüyarisie. ⁵ Müpaü te'utiyuatü 'asitepücahaitüca quename tacümana tixaütü teyüvave, tacümana tixaütü temüte'usutüa tepücatecu'eriva. Masi que temüteyüvave, Cacaüyari yatatipitüacacu tepüyüvave. ⁶ Mücüri que mütatiupitüa, pütasi'uhüritüa türatu hecuame hepaüsita. Peru 'utüarica hepaüsita xEICÜA pücatasi'uhüritüa, masi 'iyarisie mieme hepaüsita püta pütasi'uhüritüa. 'Utüarica hexeyatü xEICÜA canimümücü, peru yu'iyarisie heixeyatü tucari canipitüariecämücü.

⁷ Mücü türatu cümana mümüni visi 'anetü ninuani tetesie müre'uxacai Muisexi que mütiuhüritüarie. 'Ixaherisixi teüteriyari mepüca'yüvavecai memi'ixüarienicü Muisexi hüxieya, visi mayexavatücaicü sepa mayeyeiximecai. ⁸ Mericüte, masi vaücava visi cati'aneni türatu 'iyarisie mümieme xüca hepaüsitana hüritüarieca. ⁹ Xüca visi 'uyüni yatihüritüariecacu türatu hepaüsita cümana teüteri memütixani'eriva, masi vaücavamecü 'anayuhayevamecü visi pütüyüni yatihüritüariecacu türatu hepaüsita cümana heiserie memüpitüarieca. ¹⁰ Mücü meta, tita visi müti'anecai visi pücatiyuxexeiya hicü, 'iya püta cuini mieme

visi 'anetü me'ivacü. ¹¹ Tita mayeiximecai visi pü'anecai, peru masi vaücava visi cani'aneni tita mücatixüve.

¹² Müpaü yuri temüte'eriecü, 'ayumieme cui tetayetuatü tepütecuxata. ¹³ Muisexipaü tepücaüya, 'ixuriquicü que müreyucunacai 'Ixaherisixi teüteriyari yuheyemecü memüca'ixeyacü, que mürayeyeiximecai.

¹⁴ Mücü teüteri me'u'itutupetü menacüne que memüteyu'iyaritüacai. Hicüque yaxeycua mücücü 'ixuriquicü heuyucunatü caniyuhayeva quepaucua mütiterüvarüva Türatu Meripai Mieme xapayari. Pücaheucuyepiva, Cürisitusie tiviyacacu xeycua püca'unarüva. ¹⁵ Masi hicüque Muisexi xapaya titerüvarüvacacu, mücü 'ixuriqui heuyucunatü canacavüre va'iyarisie. ¹⁶ Peru que maine, Quepaucua ta'aurie mave 'itahüaveque Ti'aitame, 'ana heucunatü caninavaiyariemücü, 'anuyütü, müpaü pü'ane. ¹⁷ Mericüsü Ti'aitame haitü 'iyari canixatani. Haque Ti'aitame 'iyarieya meyeica, tevi caniyünü'aca mana. ¹⁸ Tame tanaitü tahüxie caheucunacacu tepihecüata Ti'aitame visi que müti'ane, sepa yüxaüyemecü, xicürisie que mütihecüata tevi. 'Ayumieme tepücupasiva, visi te'ananetü tepacünirüme, hepaüna te'ananetü tetetaxexeyatü tete'acünirüme. Ti'aitame 'iyaritütü müpaü catiniyurienei.

4

¹ 'Ayumieme müpaü tetehüritüarietü tepücavaürapie, masi que temüteneimayasie tepüyüa. ² Peuyevese hipatü memüyuteteviyanicü

'avie que memüteyurie, peru tame tecate-niutixani'erieni mücü naime. 'Atepüca'u'uva teteta'irüviyatü, ha tepüca'inüitüa Cacaüyari niuquieya, que mütivaiyacü püta tetecuxatatü. Masiücüme tepeyeitüa tita yuri müraine, Cacaüyari tasixeiyacacu tepütahecüata, yunaitü teüteri yu'iyarisie müpaü memütemaicacü quename yuri. ³ Taniuqui 'aixüa manuyüne sepa meucuname, memütümaiariexime que memüte'l'enie xeicüa caneucunaca. ⁴ Hicü miemete vacacaüyari canivacüpiriyaxüani müme yuri memücate'erie que memüteyumate yu'iyarisie, capa hecüariya me'uxeiyacü, niuqui 'aixüa manuyüne Cürisitu que mütimarive manuyüne que mütivahecüariviyaqueyu. Mücü Cürisitu Cacaüyari cani'inüarieyatüni, hepaüna pütüyuxexeiya. ⁵ Mücü meta, tame tepücatecuxata tahepaüsita, masi müpaü püta tepütecuxata, quename Cürisitu Quesusi ti'aitame hücü te'utiyuatü, quename tame xeparevivamete tehüme Cürisitusüa temümiemetecü te'utiyuatü. ⁶ Que mü'ane Cacaüyaritütü müpaü mutayü, Hecüariya yüvipa que'uneni, 'utaitü, mücütütü catanihecüariyani ta'iyarisie. 'Ayumieme yatete'imaitü Cacaüyari que mütimarive, Cürisitusie que mütimasiücü, tecanihecüariviyarieca.

Que temüte'ayeyuyuri yuri tete'erietü

⁷ 'Icü naitü cui püraye'axe, peru haxuta tecaneixeiyani xeicüa 'icü türücarिया, mümasiücünicü Cacaüyarisüa mümiemecü, tahesüa mücamiemecü. ⁸ Sepa naimecü temü'uximatüarie, tepücaha'ivarie. Sepa 'asitemücatemate que temüteyurieni, tepücavaüripie. ⁹ Sepa

temeutaveiyariexüa, tepücacu'eiriva. Sepa tematixüriya, tepüca'utümayarie. ¹⁰ Taheyemecü tepücuixime tavaiyarisie, Qesusi que mütiumü. 'Ayumieme tucari canimasiücüni tavaiyarisie, Qesusi que mürayeyuri canimasiücüni. ¹¹ Tame temayeyuyuri taheyemecü teniyetuiyani temücuinicü Qesusisüa temümiemetecü, mümasiücünicü tavaiyarisie que mürayeyuri Qesusi, sepa temücuixime. ¹² 'Ayumieme tecuiximetü tecaniyüaca, xemesü xe'ayeyuyuritü xepüyüa.

¹³ Que müre'uxa, Yuri nepütiuta'erie, 'ayumieme neputaniu 'anuyütü, tameta yaxaicüa tepüte'u'iyari. Yuri tepüte'erie, 'ayumieme teputiniuca ¹⁴ müpaü tetemaitü, que mü'ane menucuquetüa Ti'aitame Qesusi, mücü catananucu'uitüamücü tameta Qesusipaü, xehamame meta catanaye'atüamücü yuhesüa. ¹⁵ Müpaü naitü catiniyümücü xehesie mieme. 'Ayumieme mücü yeme 'aixüa tiuca'iyaritü yumüireme vahesie mieme, pamüpariyusi canipitüaricamücü. Mücücü Cacaüyari visi que müti'ane canicuxaxasivamücü.

¹⁶ 'Ayumieme tepücavaürapie. Sepa herie temütüpünirüme, tateüta tecanihecuaritariECA tucaricü. ¹⁷ Pücahahete, que temüte'uximatüarie hicü, 'epücareutere. Peru yatete'uximatüarieme, taheyemecü cui visi 'anemecü tepü'icatüarica mücaxüvecü. ¹⁸ Peru tepüca'icuvautüve tita temütexeiya, tita temücatexeyavave püta tecanicuvautüveni. Tita temütexeiya 'apücatiterive, tita temücatexeyavave püta yuheyemecü 'apütiterive.

5

1 Müpaü tecatenimaica, xüca ca'unarieni 'icü xamaru haque temayetei 'ena cuiepa, qui tecanexeiyani Cacaüyari mütasipitüa mamacü mücaveviya yuheyemecü 'amuve muyuavisie. 2 Mücü meta, müpaü te'ananetü teniu'aivani te'itücutü haque temayeteni taheima mieme. 3 Müpaü tete'itüme yemecü tepücamamaveni. 4 'Icü xamarutüa te'ayetetü teniu'aivani tesaipünetü. Tasüari tecaheutaquemaripicutü, masi tepeitücuni, tita mürayeyuri yuhesie mixeviriyanicü tita mütimüxime. 5 Mericüte, Cacaüyari canihücütüni que mü'ane müta'utivevie müpaü mütiyünicü. Mücüta yu'iyari cataniupitüani 'inüaritüme mümasiücünicü tita tahesie müтинаque.

6 'Ayumieme ta'iyari tepucayesa taheyemecü. Müpaü tepütemate, mexi tavaiyarisie te'u'uva, Ti'aitamesüa tepüca'u'uva. 7 Yuri tete'erietü tecaniu'uvani, te'ixeiyatü tepüca'u'uva. 8 'Ayumieme ta'iyari tepucayesa, tepütavaüriya masi temicu'eirienicü tavaiyari, Ti'aitamesüa püta teme'uvanicü. 9 'Ayumiemeta tecanitamexütüaca teminaqui'aritüanicü sepa 'uva temu'uva sepa hesüana temu'uva. 10 Caneuyevectani tanaitü temasiücütü temayeitüarienicü Cürisitu 'uvenieya hüxie haque mütatücu'ivaviya, taxexütü temüte'apiniyarienicü 'aixüa que temüte'uyuri'axa que temüte'uyuri, tavaiyarisie te'u'uvatü que temüte'uyuri.

Que temütehürütüarie, temütecuxatanicü, teüteri Cacaüyarimatü 'aixüa memüteyuxeiyanicü

11 'Ayumieme müpaü tetemaitü, müpaü que müreyevese müreyehüvirienicü Ti'aitame, yuri teteniva'eritüaca teüteri. Tecanimasiücünü Cacaüyari que mütatixeiya. Yuri tepüte'erie quename temasiücü xemeta que xemütatexeiya, que xemüteyumate yu'iyarisie. ¹² Müpaü te'utiyuatü tavari tepüca'isutüa tetahecüatatü xemütasimaicacü. Masi müpaü te'utiyuatü tecanixepitüaca 'aixüa xemutiyanenicü xetasiha'erivatü, niuqui xemexeiyanicü cümana xemüvata'eiyacü müme herie mieme xeicüa meha'erivatü 'aixüa memutiyuane yuhepaüsita, 'iyarisie mieme memücaha'eriva 'aixüa me'utiyuatü yuhepaüsita. ¹³ Sepa 'asitemücatemate, Cacaüyarisie mieme teniyüaca. Me sepa temütemaivave, xehesie mieme tepüyüa. ¹⁴ Cürisitu mütasinaqui'eriecü, 'ayumieme tinaquemecü tepüyüa, tepüca'yüvave yücü temüteyuriecacü. Müpaü masi tepütehetime, xevitü yunaime vahesie mieme caniumüni, 'ayumieme yunaitü mepucui. ¹⁵ Mücü meta, yunaime vahesie mieme pümü, müme memayeyuyuri yuhesie mieme memüca'ayeyuyurinicüri, que mü'ane vahesie mieme mumü manucuquetüarie, mücüsie memiemetetütü püta memüyüacacü. ¹⁶ 'Ayumieme hicü xeime tepücamate teüteri que memüte'imate. Sepa temimaicai Cürisitu teüteri que memütehe'eriva, hicü müpaü tetehe'erivatü tepüca'imate. ¹⁷ 'Ayumieme xüca Cürisitusie tiviyani, yücü 'anetü tiniunetüarieni. Tita meripai mütimieme cananucayune. Camü, naitü yücü 'anetü nayani.

¹⁸ 'Icü naime Cacaüyari catiniusutüani.

Mücü pütasi'upitüa 'aixüa temütetaxeianicü hamatüana, Cürisitu müpaü mütiuyuricü. Cataniuhüritüani temütecuxatanicü, hipatüta hamatüana 'aixüa memüteyuxeianicü, ¹⁹ müpaü te'utiyuatü, Cacaüyari Cürisitusie tiviyatü müpaü pütivapitüa cuiepa memütama hamatüana 'aixüa memüteyuxeianicü, vahesie pücatiuhüpa 'axa memüte'uyuricü, masi pütasi'uyetuiiri mücü niuqui 'aixüa que temütetaxeiya hamatüana manuyüne, te'utiyuatü. ²⁰ 'Ayumieme Cürisitu nü'arimama tecanihümetüni, hesiena mieme tecaniutiniucani, müpaü tetemaitü, Cacaüyari canixetuicani müpaü te'utiyuanecacu, Cürisitusie mieme te'utiniütü vaüriyarica tecanixepitüaca, Cacaüyariatü 'aixüa xemüteyuxeianicü. ²¹ Que mü'ane 'axa mücatiuyurievecai Cacaüyari müpaü piyuri 'axa tiyuruvamepaü mü'itüarienicü tahesie mieme, tame hesiena teteviyatü heiserie temexeianicü Cacaüyari heiserie que mütiyupitüva.

6

¹ Mücü meta, hamatüana müpaü tete'uximayatü, vaüriyarica tecanixepitüaca xeme, xe'itanaqui'erieme tita Cacaüyari mütixemicua 'aixüa tiuca'iyaritü, xüanacüa xemüca'itanaqui'erienicü. ² Müpaü paine,

Tucari 'aixüa mü'anesie

Nemaniu'enieni,

Tucari 'aye'acu

Xemütavicueisitüarienicü

Nemaniuuparevieni.

Camü hicü tucari 'aixüa mü'ane canihücütüni, camü hicü tucari canaye'ani xemütavicueisitüarienicü.

³ Ni xeime tepüca'ucununuitüva tixaütü hepaüsita, 'icü hüritüarica capa 'useviximariecacü que temütehüritüarie. ⁴ Masi Cacaüyari teparevivamete tehümetütü naimecü tepütahecüata. Vaüca tepüte'uca'eniva te'uximatüarietü, teteheuyehüatü, tetatexietüvetü, ⁵ tecuveivatü, te'anutaxürivatü, teüteri meyuxamurietüvecacu, tete'uximayatü, tucari tecahütü cusicü 'icuaicü. ⁶ Tepü'itiya, tepütemate tita müreuyevese, müixa tepüvanevie hipame, 'aixüa tepüte'u'iyari, 'Iyari Mütiyupata tepexeiya, yacü tepücatetacanaqui'erie, ⁷ yuri tepütecuxata, Cacaüyari türücariyaya tepexeiya, heiserie temupitüariécü cuya tepüaya tepupitüarie naisata mieme cümana temütacuitüveni. ⁸ Visi tetexeyarietü 'axa tetexeyarietü yaxeicüa tepüyüa, 'axa tetecuxaxasivatü 'aixüa tetecuxaxasivatü yaxeicüa tepüyüa. 'Irümarü tepüxasiva peru yuri tepütecuxata, ⁹ quename tecamariva meputiyuane peru yunaitü mepütasimate, quename tecuixime meputiyuane peru camü tepayeyuyuri, quename tetatacuritüariexime meputiyuane peru tepücacui'iva, ¹⁰ tepütaheiveri peru taheyemecü tepütatemamavi, tepüpüvüresixi peru xicusixi tepüvarayeitüva yumüireme, tixaütü tepücatehexeiya peru naitü pütitapini.

¹¹ 'Aixüa 'iyaricü tepütexecuxaxatüva Curinitutari, yeme ta'iyari 'apüneüna que temütexenaqui'erie. ¹² Que temütexexeiya, ta'iyari pücasaipüne, xeme püta xepüyusaipüna

yu'iyarisie. ¹³ Mericüte, netüriyama que nemütivacühüaveniqueyu, müpäü nepütixetahüave, yaxaicüa xequeteneuyuri que temüxeyurie, xe'iyari 'amütanerecü.

Cacaüyari mayeyuri tuquieya que temütehüme

¹⁴ Yuri memücate'erie vahamatü xepücayuxeviriyani. Titari rexeiya tita mütiheiserie tita 'aisica mütitisanamatü. Que tiyuxevini hecüariyamatü yüriya. ¹⁵ Que meteyu'enie Cürisitu xeime cacaüyari 'axa mü'anematü. Tita tinaque tevi yuri müti'eriesie 'axeicüa yuri mücati'eriesie. ¹⁶ Cacaüyari tuquitana que metenaque tetexi cacaüyarixi. Pücayüvesietü. Tame Cacaüyari mayeyuri tuquieya tecanihümetüni, que mutayü Cacaüyari,

Vahesüa neniucaimücü
Vasata neniuyeicamücü
Vacacaüyari nepühücütüni,
Müme neteüterima mepühümetüni.

¹⁷ 'Ayumieme müpäü paine,
Vasata xequenayecüneca,
Xequeneyupata
Canaineni Ti'aitame,
Xepüca'imayüani
Tita mücati'itiya.

Xüca müpäü xeteyurieca
Neri nenixetanaqui'erimücü
¹⁸ Xe'uquiyari necanayeimücü,

Xeme nenivema
'Uquisi 'ucari
Xecanacünicuni
Canaineni Ti'aitame
Nai mütürücaüye.

7

1 Mericüte nenaqui'erima, müpaü temüte'utahüavariécü quename müpaü tiyurieni, tepüta'itieca naime mütiyusevixima tavaiyarisie ta'iyarisie. Tepaye'axüaximeni tepasietü Cacaüyarisie mieme, teteheiyehüvirietü.

Papuru que mütiyutemaviecai, Curinitutari mete'uhayevacu que memüteyuriecai

2 Yu'iyari 'axequeneutaneriya xemütasinaqui'eriecacü. Ni xeime 'axa tepüca'uyuri, tixaü tepücate'inavairi xeime, tepüca'icuanaxü ni xeime. 3 Müpaü que nemaine, xehesie nemütiuhüpanicü 'asinepücahaine. Meripai müpaü nepütixecühüavecai quename ta'iyarisie texeha'eriva, quename 'axeicüa tetaxevi sepa temücuini sepa temayeyuyurini. 4 Müiremecü nepücan'e'iyaritüa xehepaüsita, cui 'aixüa nepüticuxata xehepaüsita. Sepa naimecü temü'uximatüarie, nepaye'a nenütüarietü, panayuhayeva netemavierica.

5 Mericüsü Maseruniya cuieyarisie te'u'axüaca tepüca'uxipivavecai tavaiyarisie, naimecü masi tecani'uximatüariecaitüni. Ta'aurie pütüyucinecai, tateüta tepümamacai. 6 Perüsü que mü'ane Cacaüyaritütü müvanütüva müme memüyuheiverie, mücü cataniunütüani tameta, Titu munuacü. 7 Munuacü xeicüa pücatixaü, masi mücü munütüariecü xehepaüsitata tepunütüarie tame, taticuxaxatüvacacu Titu que xemütatexeyaqueyu, que xemüteyuheiverie, que xemüteyumexütüa nehiesie mieme. 'Ayumieme ne masi yemecü nepünetemaviecai.

8 Ne xapacü sepa nemüxe'uheiveritüa, yücü nepücatinecühüave. Sepa yücü nemütinecühüavecai 'ana, müpaü netimaitü mücü xapa müxe'uheiveritüacü siqueresü yapäumexa, 9 peru hicü masi nepünetemavie. Xemuheiveritüariecü, mücücü nepücanetemavie. Masi yaxete'uheiveritüarieca xemüte'uhayevaxücü que xemüteyuriecäi, 'ayumieme nepünetemavie. Cacaüyari tixepitüacacu xecaniuheiveritüarieni, 'ayumieme tixaü xepücate'utümaiyaxü müpaü temüte'uyuricü. 10 Xüca yuheiverieca Cacaüyari tipitüacacu, pütihayeva que mütiyurienecai, pütavicueisitüarienita. Tihayevame que mütiyurienecai, tavori 'axa pücatiyücühüaveni yamütihayevaxücü. Me xüca yuheiverieca cuiepa memütama vahepaü xeicüa, püpütüarieni mumünicü. 11 Neuxei que mütiuyü quepaucua Cacaüyari müxe'upitüa xemüyuheiveriecacü. Mücücü xepuyuvaüri, mücü meta, xepüyutahecüataxü yuniuqui, xepüyuyehexaxü, xepütimama. 'Ana xepünesixeyacucai, xepüyumexütüacai, 'aixüa xepiyuri naime. Naimecü xeniyuhecüatani xemü'itiyacü mücü que mütiuyücü. 12 Mericüte, müpaü nepütixe'u'utüiri, peru que mü'ane yu'iva 'axa muyuri neha'erivatü xeicüa nepücatiu'utüa, que mü'ane 'axa mu'itüarie neha'erivatü xeicüa nepücatiu'utüa. Xeme yücümana müpaü xemütemaicacü que xemüteyuvaüriya tahesie mieme Cacaüyari xexeyacacu, 'ayumieme yanepütü'utüa. 13 Müpaü mütiuyücü, 'ayumieme tepunütüarie tame.

Mücü meta, tame müpaü tete'unütüarieca, masi vaüca tenitatemamaviecaitüni Titu

müyutemaviecaicü, yunaitü cayuvatü xemipitüacü 'iyarieyasie. ¹⁴ 'Aixüa que nemütitaxatüa xehepaüsita, nepüca'uteviyasitüarie neniuiqui hepaüsita. Masi yaxaicüa yuri que temütexecuxaxatüvacai naimecü, müpaüta caniyuritücaitüni 'aixüa que temüte'itaxatüa Titu. ¹⁵ Mücüta cuini mieme masi canixenaqui'erieca xeha'erivatü yaxemütecahucü yunaitü, xeha'erivatü que xemüte'itanaqui'eri xe'umamatü xe'uyüyüacatü. ¹⁶ Neta nepünetemavi nemüyüvecü ne'iyari nemeucayesacü xehepaüsita naimecü.

8

Tumini que memüte'ucuxeüri Cacaüyari teüterimama vahesie mieme

¹ Tepütexetaxatüaniqueyu ta'ivama, Cacaüyari 'aixüa tiuca'iyaritü que mütivarupitüa müme memeyutixexeüriva Maseruniya cuieyarisie memütevamicuanicü hipame. ² Vaücava mepü'inüasietüve me'uximatüarietü, peru cananayuhayevani vatemavierica. Sepa yemecü memüpuvüresixi, mepimüiriyaxü 'aixüa 'iyaricü que memütevamicuacai. ³ Que nemütiunierixü yanepütihecüata. Que memüteyüvavecai xEICÜA nepücahaine, masi yemecü mepüca'uyuticueri que memütevamicuacai hipame. Yücümana ⁴ vaüriyarica metasipitüatü mecataniutavavirieni müpaü temütevataunicü, mevaparevietü memüyuxevinicü Cacaüyari teüterimama vahamatü. ⁵ Que temütecu'erivacai müpaü memüteyurieniquecaicü yamepücate'uyuri. Masi meniyuyetuanü meri Ti'aitame mütiva'aitüanicü, tameta temüteva'aitüanicü müpaü mütinaquecü

Cacaüyari. ⁶ 'Ayumieme Titu vaüriyarica tecaniupitüani 'icü 'imiquieri müraye'atüanicü xeme xehesüata mücü meripai misutüacü 'ixeürietü. ⁷ Vaücava naitü tinimüriyarümeni xehesie mieme que xemüteyurie, yuri xete'erietü, xetecuxatatü, xetematetü tita müreuyevese, naimecü xeyuvaüriyatü texenaqui'eriecacu. Mericüte, yaxaicüa 'icü 'imiquierita xequeneu-timüriya.

⁸ Netixe'aitüatü 'asinepüca'utaine hicü. Masi hipatü müpaü memüteyuvaüriyacü, nexe'inüatatü nepaine, xüca hecüasieca quename xemeta xeteyucanaqui'erie. ⁹ Xeme müpaü xepütehetima 'aixüa que mütiuca'iyari Tati'aitüvame Qesusi Cürisitu. Mücü sepa müxicutücai, xehesie mieme puvüre nayuyeitüani, xeme xicusixi xemacü necü, 'iya puvüre matüacü.

¹⁰ 'Icü hepaüsita que nemüticu'eriva müpaü netinixe'utaxatüani. 'Aicü xepuyuvaüri xemisutüanicü müpaü xeteyurietü, 'anata xepisütüa. Mericüte, hicü 'aixüa caniyümücü xehesie mieme xüca müpaü xeteyurieni, ¹¹ xüca müpaü xete'aye'atüani que xemüteyurie. Xe'iyari que mü'anenecai müpaü xemüteyuvaüriyanicü, müpaüta xequetenaye'atüaca, que xemüteyüvave. ¹² Xüca ra'iyari yati'aneni, tita mürexeiya pünaqui'erivani, sepa tixaütü mücarexeiya.

¹³ Peru müpaü nepücahaine hipatü memü'icapiyanicü xeme xemücuanimasitüarienicü, ¹⁴ masi müyeyesitüarienicü hicü nepaine. Tita müranuyuhayeva xehesie mieme hicü, mücücü xequenivaparevieca müme memüteheuyehüva, mümeta 'uxa'atüni varie vahesie mieme

'anayuhayevame mücücü memüxepareviecacü xeme que xemütheuyehüaca meyeyesitüarenicü, ¹⁵ yaxeicüa que müre'uxa, Que mü'ane vaüca mütiucuxeüri, püca'anayuhayevaxü. Que mü'ane 'esiva mütiucuxeüri, tixaütü pücareuyehüacai.

Titu

¹⁶ Pamüpariyusi necanipitüaca que mü'ane Cacaüyaritütü müpaü mipitüa Titu yu'iyarisie müpaü mütiyuvaüriyanicü xehesie mieme tahepaü.

¹⁷ Cataniu'enieni vaüriyarica que temüte'ipitüa, peru yemecü masi müyuvaüriyacaicü, yücümana xehesüa püyemie.

¹⁸ Hamatüana tenenunü'acuni ta'iva mümariva niuquü 'aixüa manuyüne que müticuxata, yunaitü memüyutixexeüriva memeitima naisarie. ¹⁹ Mücü meta, memüyutixexeüriva mecanenayexeyia tahamatü muyeicanicü 'icü 'imiquieri manu'üiyanicü que temütehüritüarie, Ti'aitame hepaüsita 'aixüa müticuxaxasivanicü, temümasiücünicü tameta que temütetavaüriya.

²⁰ Müpaü tepütetacuerivayurie, xevitü capa niuquixiecacü 'icü 'imiquieri hepaüsita que mütivaücava cümana temühüritüarie. ²¹ Tita 'aixüa müti'ane, mücücü tepütamexütüa Ti'aitame que mütatixeyia, teüteri meta que memütatexeyia.

²² Vahamame tenenunü'acuni xeime ta'iva. Müixa te'ita'inüatata müiremecü, tepeitima que mütiyuvaüriya. Hicüsüta masi püyuvaüriya, müiremecü yuri müti'eriecü xehesie. ²³ Titu hepaüsita, müpaü nepütixecühüaveni nehamatü müyuxevicü, nehamatü müti'uximayacü xehesüa. Ta'ivama vahepaüsita, müpaü nepütixecühüaveni memüyutixexeüriva vanü'arima memühümecü,

vacümana Cürisitu ve'eme mücuxasivacü. ²⁴ 'Ime xequenivahecüasitüiyani quename yuri que xemüteyucanaqui'erie, quename yuri 'aixüa que temütevacühüave xehepaüsita, xaüsie memeyutixexeüriva mexexeiyacacu.

9

Tuminicü que memütevaparevieniquecai 'ivamarixi

¹ Mericüsü, müpaü que xemüte'icuxeürie Cacaüyari teüterimama vahesie mieme, tavari niuqui pücaheuyevese mücü hepaüsita para nemütixeti'utüriecacü. ² Ne müpaü nepütimate que xemüteyuvaüriya, 'ayumieme 'aixüa nepütivacuxaxatüva Maseruniyatari xehepaüsita. Müpaü nepütivacühüave, 'Acaiyyatari 'aicü mepüha'arisiecai müpaü memüteyuriecacü. Müpaü xemüteyumexütüacü xeme mümeta mepüyumexütüa yumüretü. ³ Nenivaranunü'amücü ta'ivama capa xüanacüa 'ayanicü tita 'aixüa nemütivacuxaxatüva xehepaüsita, tita xemüte'ucuxeürie, mücü nexatatü. Peuyevese masi xemücuha'arisenicü yaxaicüa que nemütivacühüavecai xehepaüsita. ⁴ Maseruniyatari ne'utüma xüca me'u'axüani, müme xüca mexe'utaxeiyaque xecaha'arisiecame, tepütateteviyaniqueyu tame müpaü yuri tete'erieme xehepaüsita. Que xemüteyuteteviyaniqueyu xeme 'asitepüca'utiyuane. ⁵ 'Ayumieme müpaü nepüticu'eriva meuyeveseccü vaüriyarica nemüvapitüanicü ta'ivama memünesi'anuhaisitüiyacü xehesüapai, memüxecuha'arisitüanicü müpaü 'aixüa que xemüteyuriecucái meripaitü xemüvamicuanicü

hipame. Peuyevese mücuha'arisienicü xe'iyari ya'anecacu, yuhesie mieme xe'icueriecacu pücatixaü.

⁶ 'Icü xeicüa, que mü'ane 'esipaüme muca'esa 'icuerietü yu'imüari, 'esipaüme xeicüa canica'isanamücü. Que mü'ane naime tatuatü mica'esa, mücü 'anayuhayevame püca'isana.

⁷ Yuxexuitü matüaripai yücümana que memüteheitima yu'iyarisie, müpaü mequetheyurieca, mecayuheiverietü meviyarietü meca'yuerietü, müpaü püta mequetevamicuani. Cacaüyari caninaqui'erieca que mü'ane yutemavietü mütivamicua.

⁸ Cacaüyari caniyüveni mimüiriyani tita mütixepitüa 'aixüa tiuca'iyaritü, manayuhayevanicü. Xüca müpaü 'aneni, yuheyemecü naitü müreuyevese xepütehexeyiani, xepüyüvaveni 'aixüa xemüteyuriecacü naimesie,

⁹ que müre'uxa,

Canenuxürietüyani naisarie,
Tinivarumini memüteheuyehüacai,
Heiseriemecü yaticamietü

Tita mütiuyuri

Yuheyemecü 'epütiterive.

¹⁰ Que mü'ane 'imüari mimicua 'esame, 'icuai mütasimicua müticuaiyanicü, mücü püxemicuanita xeme, pütimüiriyani tita xemüte'uca'esa pixuaveritüani tita mütiutixuxuavere heiseriemecü yaxemütecahucü.

¹¹ Naime hepaüsita xicusixi xepayeitüarieni yeme 'aixüa 'iyaricü xemütevamicuanicü hipame. Que temüteyurie, müpaü xetevamicuayu, pamüpariyusi canipitüarietücamücü Cacaüyari.

¹² Müpaü xetevaparevietü yu'uximayasicacü

xepüvaraye'atüani que memüteheuyehüva Cacaüyari teüterimama hicü. Mücü heima 'aixüa püyünita, yumüiretü pamüpariyusi memipitüacü Cacaüyari. ¹³ Xeme xepümasiücü que xemüte'u'inüasie müpaü xemütevapareviecü. 'Ayumieme 'aixüa meniutiyuaneni Cacaüyari hepaüsita yaxemütecahucü, yaxeicüa que xemüteyuhecüata quename niuquisie xeteviya Cürisitu hepaüsita 'aixüa manuyünesie, 'aixüa 'iyaricü xemüvarumicü müme hipameta yunaimé. ¹⁴ Mümerita xehesie mieme quepaucua memüyutineneviva mecanixehive'eriecacuni, Cacaüyari cui 'aixüa mütiuca'iyaricü xehesie mieme. ¹⁵ Pamüpariyusi quepitüarieca Cacaüyari, müpaü mütatiumicü que temücateyüvave yatemütehecüatanicü.

10

Papuru yuhasie mieme que mütiutaniu, que müreye'atüa yühürütüarica 'utaitü

¹ Neri Papuru nehücütütü vaüriyarica necanixepitüacaqueyu. Cürisitu mümaxiucü müca'ayu'eriyacü, müpaü nepaine. Tahüxie te'utinierecacu tixaütü nepücatihücü xeniu xehesüa ne'uyeicatü, teva ne'uyeicatü nepane'eriya püta que nemütixecühüave xeniu. Yane' Janetü xeniu nepaine. ² Mericüte, nepüxevaviri mücaheuyevécanicü nemüxetahüavecü ne'ane'eriyatü xehesüa nenuame, sepa müpaü nemütimate, xüca 'aixüa 'aneme ne'erieca nemüyüvecü nemane'eriyanicü hipame vahepaüsita, vaisie teteviyatü te'u'uvame memütasi'erie, müme vahepaüsita. ³ Sepa

'atemu'uva tavaiyarisie, vaise teteviyatü tepücatacuitüve.

⁴ Vaise pücamieme cuya tepüaya cümana temütacuitüve. Pütürücavi püta Cacaüyarisie mieme, temica'unaxüanicü cuyaxi vaqui.

⁵ 'Iyaritüarica tenica'unarümeni que memüteyücühüave teüteri, sepa que mütitita Cacaüyari müraye'unie memüca'imaicacü, mücü tecanica'unarümeni.

Naime 'iyaritüarica tepanutahüva yamüticamienicü Cürisitu que maine.

⁶ Taheyemecü tepüha'arisie temüvatatacuritüanicü yunaimemücayuvaüriya yamemütecahunicü, xe'aye'atüarieyu xeme yaxetecahutü.

⁷ Xequeneuxeiya tita xehüxie müraniere. Xevitü xüca yu'iyarisie Cürisitusüa mieme yu'erieca, müpaüta masi yu'iyarisie quetiyücühüaveni, mücü Cürisitusüa que mütimieme, tameta hesüana tepümiemete.

⁸ 'Icü heiserie temexeiya tame, Ti'aitame müpaü pünetiupitüa nemüxetürücarianicü, nemüxeca'unaxüanicü müpaü pücanetiupitüa.

Mericüte, xüca 'esiva ne'anuyehaitürüveni ve'eme nenexatatü 'icü heiserie temexeiyacü, nepücaneteviyani müpaü ne'utaitü.

⁹ 'Aixüa püca'yüni xüca nexemariutame ne'erivani xapacü.

¹⁰ Müpaü püraniuva, xapacü que maine pahete pütürücavi, peru yuvaiyarisie 'uva 'uyeicatü 'asipüca'yüve, yuniuquisie püxani'eriva.

¹¹ Müpaü quetiyücühüaveni que mü'ane müya maine, que temü'anene taniuquisie xapa tevevietü teva te'u'uvatü, müpaü yaxaicüa tepüteyurieni 'ate'u'uvatü.

¹² Mücü meta, tame tepücatavaüriya temütacayasanicü müme va'aurie, temüta'inüatanicü vahepaü te'ananetü, müme

yuhesie mieme memüyuhecüata memümarivanicü.
 Müme masi memüyuti'inüatacü yu'inüaricü,
 yücümana memüyuxeyacü meyu'inüatatüvetü,
 'asimepücatemaivave. ¹³ Tame püta ve'emetete que
 temütetaxata, que müreyü haque temücahe'aitüarie
 'asitepücahaitüca. Masi Cacaüyari que
 mütare'inüasiri, mana que müreyü tepütecuxata
 tetaxatatü. 'Asita xehesüapaitü tepu'inüasiyarie.
¹⁴ Xüca xehesüa tecahüritüariecaque, tepanuye-
 haitürüveniqueyu müpaü te'utiyuatü, peru tame
 meri tepu'axüa xehesüa niuqui Cürisitu hepaüsita
 'aixüa manuyüne tecuxatatü. ¹⁵ 'Ayumieme
 tahepaüsita que temütecuxata, que müreyü haque
 temücahe'aitüarie 'asitepücatecuxata. Hipatü que
 memüte'uximaya hepaüsita, 'asitepücahaitüca
 quename tame püta müpaü tete'uyuri tehaitü.
 Mücü meta, müpaü yuri tecateni'erieca
 xehepaüsita, quepaucua xemutixuxuavereni
 yuri xete'erietü, 'ana tepücasaipüneni xehesüa
 xeicüa temüte'uximayacü. Naisarie püta
 haque teme'inüasiyarie, mana tepüte'uximayaca.
¹⁶ 'Asita xeveritapaitü niuqui 'aixüa
 manuyüne tepücuxatani. Peru haque xevitü
 meye'atüa yühüritüarica que müre'inüasiyarie,
 'asitepücahaitücani quename tame püta müpaü
 tete'uyuri.

¹⁷ Masisü niuqui que maine, Que mü'ane ve'eme
 müxatamücü, Ti'aitame quexatani ve'emetüme.

¹⁸ Que mü'ane yücümana müyuhecüata, mücü
 pücamasiücü que mütiu'inüasie, masi que mü'ane
 mütiuhecüata Ti'aitame, mücü püta pümasiücü que
 mütiu'inüasie.

11

Müme yacü xeicüa memütexaxatametetücai

¹ Xüca xenesitanevienique tüma yareutevitü mexi tevi 'asimücatimatepaü neticuxata 'esiva. Tasüari xepünesitanevieneni. ² Cacaüyari que mütiyumexütüa xehesie mieme, neta müpaü nepütinemexütüa xehesie mieme, 'ayumieme müpaü nepaine. Nepüxeyetua xeimesüa, Cürisitumatü xemüyuxevinicü, yaxaicüa 'üimari mücaxuriqui que mütiyiquitüariva 'uqui yuxevitü xeicüa mitivitünicü. ³ Ne nepüma capa xe'useviximarienicü que xemüteyücühüave yu'iyarisie, yaxaicüa mücü cu que müti'irüviyaxü 'Eva. Me xüca müpaü tiuyüunique, xe'iyari pücayuxeviniqueyu, Cürisitusie xeicüa xepücateviyaniqueyu, xepüca'itiyacaqueyu. ⁴ Cari 'aixüa 'anemecü xecanitanevieneni xüca xevitü nuani xeime Qesusi yücü mü'ane cuxatatü tame temüca'ixatacai, me xüca xecuxaxatüvani xeime 'iyari yücü mü'ane xeheixeyatü xemacü necü xemüca'itanaqui'erivave, me xüca niuqui 'aixüa manuyüne yücü mü'ane xecuxaxatüvani xemüca'itanaqui'erivavecai. Xüari xepinevie müya müticuxata. ⁵ Ne müpaü nepüticu'eriva, müme cuini mieme vaniu memünü'arisixi, müme tixaütü mepücatehexeiyaya neta que nemücareixeyaya. ⁶ Sepa que mü'ane mücaniuepaü nemüticuxata, tevi 'asimücatimatepaü nepüca'ane que nemütimaive. Masi naimecü, que temü'anene yatepütexehécüasitüiya, yunaitü que memütatexeyaya. ⁷ Me queri 'axa netiuyuri quepaucua tixaütü necatihücütütü nemaneyeitüa xeme

püta tixaütü xehümetütü xemayeitüarenicü. Queri 'axa netiuyuri necaxecuetatüatü nemüxecuxaxatüvanicü Cacaüyari niuquieya 'aixüa manuyüne. ⁸ Xaüsie memeyutixexeüriva nenivanavanecaitüni yacütütü, vatumini nenaqui'erietü, xehesie mieme nemüti'uximayacacü. ⁹ Xehesüa ne'uyeicatü quepaucua nemüreyehüacai, nepücaxe'uximatüacai ni xeime. Que nemüreyehüacai mepünete'umicuacai ta'ivama Maseruniasie memeyecü. Müpaü netiyurienetü naimecü nepücanetauniecäi nemüxe'uximatüanicü, müpaüta yaxaicüa nepütiyuriene. ¹⁰ Yuri que maine Cürisitu, neta yuri nepaine. 'Ayumieme müpaü nepaine, yemecü nepücanenarieca müpaü netinexatatü naisarie 'Acaiya 'eristaruyarisie. ¹¹ Titayari müpaü netinemate. Nemüxenaqui'eriecü 'ayumieme müpaü nepütinemate. Cacaüyari müpaü pütimate que nemütixenaqui'erie.

¹² Que nemütiyuriene, yaxaicüa müpaü nepütiyuriene. Müme memisütüaniqueyu tahapaü metexeyarietü, ve'emete que memüteyuxataniqueyu, müpaü netiyurienetü necanivanenasitüiyamücü müme. ¹³ Müya memü'anene mepüte'itava, yacü xEICÜA mecaninü'arisixitüni. Mepü'irümarisixi masi que memüte'uximaya, sepa memuyupata Cürisitu nü'arimama vahepaü memüteyuxexeyanicü. ¹⁴ Mücücü tepücahüxiya. 'Asita Cauyumarieta puyupata hecüaripa mieme niuqui tuayamepaü mütiyuxexeyanicü. ¹⁵ 'Ayumieme mariveme tepüca'erie xüca müme hesiena mieme

memüte'uximaya me'uyupata, müme tita mütiheiseriesie mieme memüte'uximaya vahepaü memüteyuxexeiyanicü. Müpaü mepüte'aye'axüani, que memüte'uximaya müpaü mepüpitüarieni.

Papuru que mütiucuinixü nü'ari mühücütücaicü

¹⁶ Tavari müpaü nepütayüni, capa xevitü 'asinecatimaicame nesi'eriecacü. Mesü xüca müpaü neti'erivani, sepa 'asinemücatimate, siqueresü xequeneneutanaqui'erie, ve'eme nemünexatanicü 'esiva yacütütü.

¹⁷ Que nemüticuxata hicü, Ti'aitame que müticuxata 'asinepücahaine, masi que mü'ane 'asimücatimatepaü, que mü'ane ve'eme müyuxatapaü müpaü yuri ti'erietü yuhepaüsita, müpaü püta nepaine.

¹⁸ Yümüretü ve'emete mepüyuxata tita yuvaiyarisie mütimieme meteha'erivatü xeicüa. Mericüte neta xüari vahepaü yacütütü ve'eme nepünexatani.

¹⁹ Cari xeme xepütemaivave, 'ayumieme xeyutemamavietü xepüvanevie müme 'asimemücatemate.

²⁰ Xepinevie sepa xevitü müxeviya xemüte'uximayacacü vaüriyarica, sepa xepini mütixe'utixütüiri, sepa müxe'anaviviya, sepa müxetave'erie, sepa müxetavaya xehüxie.

²¹ Tame xeicüa müpaü temücaxeyuriecaicü xüari xeniu tepüveraranicai, 'ayumieme xüari xeniu peuyevese neneteviyatü nemütaniuni.

Merícüte, tevi 'asimücatimatepaü neticuxatatü cuxi müpaü nepaine, xevitü que mütiyuvaüriya sepa cueriva'anemecü, neta müpaü nepüyüve sepa cueriva'anemecü. ²² Hepürayusixi teüteriyari metehüme. Neta nepühücü. 'Ixaherisixi

teüteriyari metehüme. Neta. 'Apurahamisie meteyecü. Neta. ²³ Cürisitusie mieme mete'uximaya. 'Asimücatimatepaü nepaine, ne masi vaücava yanepüti'uximaya. Ne nepüvara'iva müixa neti'uximayatü masi, masi müixa ne'anutahüivatü, masi vaücava necuveivatü, masi müixa necueriva'aretü nemümünicü. ²⁴ Huriyusixi püresusixi que memütevarutiva xei veiyari meuyevecanicü huta teviyari veiyari müca'ayanicü, ne 'auxümexa müpaü nepu'itüarie. ²⁵ Haicacüa cüyecü nepeuceveyaxü. Heiva neputuaxi tetexicü. Haicacüa haramarasie ne'uyeicacacu naviya pucayunixü. Xei tucari xei tücari nepuhaulimecai 'amatiyevasio. ²⁶ Müixa ne'uyeicatü nehuyeta nepücueriva'ane, nemarima hatuxamesie, nemarima tenavayamete vacü, nemarima neteüterima vacü, nemarima teüteri memücahuriyusixi vacü, nemarima quiecarisie, nemarima macumavesie, nemarima haramarasie, nemarima müme 'ivamarixi memüyuterüva mete'itavatü, müme vacü. ²⁷ Neti'uximayatü ne'uxetü, tucari necahütü cusicü, neheuhacamütü neheuharimütü, tucari necahütü 'icuaicü, neheuxerimütü nemavetü nepüyüane.

²⁸ Mücü pücanaitü, peru heimanata tucaricü nepüsaipüne, peuyevese nemüne'iyaritüanicü yunaitü memeyutixexeüriva vahesie mieme. ²⁹ Xevitü xüca veranini, neta neveranitü nepütinemaica. Xüca xevitü 'ucunuitüarieni, mucunuitüariécü nepüha'a neta. ³⁰ Mericüte xüca xeniu heuyeveca ve'eme müyuxatanicü, ne xüari ve'eme nepünexatani, que nemütiverani

neticuxatatü. ³¹ Que mü'ane Ti'aitame Quesusi mücacaüyarieya mü'uquiyarieya, que mü'ane hepaüsita 'aixüa müticuxaxasiva, mücü müpaü pütimate nemücati'itavacü que nemaine. ³² Ramasicu quiecarisie 'Aretaxi quepaucua müti'aitametücai, hesüana mieme 'isücame cuyaximame mepütehücai Ramasicutari vaquiecaru quitenie memünesiviyacü. ³³ Ne neputavicuei memücanesiviyacü, tesariya tenieyasie neheucatuiyaca quirivasie neyecaitü tesariya varita.

12

Que mütiupitüarie yuvaiyarisie mücuseivanicü

¹ Mericüte, xüari peuyevese ve'eme nemünexatanicü. 'Aixüa capyüüni siepüre, peru heinüsipaü que nemütiunierixü, tita Ti'aitame masiücüme mürayeitüa, mücü hepaüsita nepüticuxatani. ² Ne nepimate tevi Cürisitusie mütiyiya. Tamamata heimana nauca viyari 'anuyeyacu, nanutihanieni mücü muyuavisie Cacaüyarisüa yemecü. 'Asinepücatimate xüca 'iyarieya xEICÜa 'utihanieni, me xüca vaiyarieya naitü 'utihanieni, Cacaüyari müpaü pütimate. ³ Mericüsü, müya 'aneme tevi nepümate, xüca 'iyarieya xEICÜa 'utihanieni, me xüca vaiyarieya naitü 'utihanieni 'asinepücatimate, Cacaüyari müpaü pütimate, ⁴ peru panutihanie visi müracu'anesiepai. Niuqui ne'enieni müpasie tevi müpaü mücatayünicü, tevi heiserie mücahexeyacü müpaü mainenicü. ⁵ Mericüte müya 'aneme hepaüsita neticuxatatü ve'eme nepüxatani,

peru necümana ve'eme nepücanexatani, me xüca nenexatani que nemütiverani nehaitü xeicüa. ⁶ Süricüte xüca nenevaüriyanique ve'eme nemünexatanicü, tevi 'asimücatimatepaü nepücatayüni queyu, yuri nepaineniqueyu püta. Perusü nepücanevaüriya ve'eme nemünexatanicü, capa xevitü müpaü ticu'erivanicü quename yücü ne'ane, que münetixeiya que müneti'enie, müpaü neca'aneme capa 'eriecacü.

⁷ Capa ne'anuyehaitürüvenicü temavierica nera'erivatü ne'iyarisie, nera'erivatü marivemecü masiücütü que mürayeitüarie nehésie mieme, 'ayumieme nepupitüarie nevaiyarisie nemücuseivanicü. Cauyumarie tupirieya nepanayenü'aiyari münesticuvayanicü, capa ne'anuyehaitürüvenicü temavierica nera'erivatü. ⁸ Haicacüa vaüriyarica nenipitüani Ti'aitame 'icü hepaüsita, nehésie mayeyanicü. ⁹ Peru mücü müpaü pünetiutahüavixü, 'Aixüa netiuc'a'iyaritü que nemasiyuriene, tavari tixaü pepücareuyehüaca. Peveranicacu netürücariya paye'atüariva. 'Ayumieme nenetemavietü masi nepünexatani que nemütiverani, Cürisitu türücariyaya nehésie müyuhayevanicü. ¹⁰ 'Ayumieme nepeunaqui'a neveranitü 'axa neticühüavarüvatü nereuyehüatü netaveiyarietü nenetexienetü Cürisitusüa nemümiemecü. Müpaü nepütimate, quepaucua nemüverani, 'anari necanitürücaüyeni.

Papuru que mütiyu'iyaritüacai Curinitutari memüyuyexexeürivacai vahepaüsita

¹¹ Mericüsü tevi 'asimücatimatepaü neticuxatatü nenayani. Xeme xecümana peuyevecai müpaü nemütiyurienicü. Peuyevecai masi xemünesihecüatanicü xeme püta que nemütimariva. Haquevari müme cuini mieme vaniu memünü'arisixi tixaütü mepücatehexeiya, neta que nemücareixeiya, sepa tixaütü nemücatihücü.

¹² Siqueresü 'inüari cümana Cacaüyari nü'arieya mümasiücü puyü xehesüa, naimecü netiuca'enivacacu, naimesie 'inüari neveviacacu mamarivavemecü türücaüyemecü. ¹³ Ne necümana nepücaxe'uximatüacai tumini hepaüsita. Xüari müpaü netiyurienetü necaxe'uximatüatü, 'axa nepüxe'uyuri xeniu, yanetivavavirietü hipame xaüsie memeyutixexeüriva, 'axa nepücavaruyuri xeniu. Xequeteneuyehüviri müpaü xeniu 'ana nemüxe'uyuricü.

¹⁴ Camüsü hicü hairieca nepüha'arisie xehesüa nemüyemecü. Tavari nepücaxe'uximatüani. Nepücatihive'erie xepini, tucari xemexeianicü püta nepütihive'erie. Vaüriyarica pücaheuyevese türi meme'ücacü yu'uquiyarima vahesie mieme, va'uquiyarima püta yutüriyama vahesie mieme meme'ücacü peuyevese. ¹⁵ Nesü nenetemavietü nepixütüani naime nemürexieiya, sepa yemecü nemutaxütüarieni ne, xeme xe'iyari 'aixüa mü'itüarienicü. Perusü xüca cuini mieme nexenaqui'erieca, queri 'esiva xeicüa netinaqui'eriva mücücü.

¹⁶ Mericüte xeniu cuini mieme nepücaxeviyacai. Perusü xüari xeniu 'irümarü nemühücücü nenixetaviviyani nexerüviyatü. ¹⁷ Mericü müme nemüvareutanü'axüa xehesüa, queri nexera'ivaxü

vacümana. Pücatixaüsetü. ¹⁸ Ne vaüriyarica nenipitüani Titu, hamatüana neneinü'ani mücü ta'iva xeime. Mericüte, que tixeha'ivaxü Titu. Havaicü. Camü yaxeicüa tecate'u'iyari que temüte'u'uva, taqueta catiyuxevitütü. Puyuxevi.

¹⁹ Xüari müpaü xepütecü'eriva quename 'icü niuquicü naimecü tahesie mieme te'utiniuca xemütasi'enienicü xeme. Pücatixaüri. Masi Cacaüyari tasixeyacacu, Cürisitusie teteviyatü, müpaü püta tepütecuxata. Tanaqui'erima naime que temüteyurie, xemütürücariyarienicü pü'ayumieme.

²⁰ Nepüma xeicüa capa nenuame nexeu'acaxeyacü que mücanetinaque xe'aneneme, xemerita capa xenesi'ucaxeyacü que mücatixenaque ne'aneme. Nepüma capa xeyucuitüvenicü, capa xeyü'ütesatüvenicü, capa xe'uyuhecatüvenicü, capa xetecuvautüvenicü hipame xemüvara'ivanicü, capa xearuniuquimanicü hipame, capa yunacata xeyuniuquimanicü, capa xeteyucatave'eriecacü, capa xeyuxamuruyanicü. ²¹ Nepüma nenuayu tavari capa necacaüyari tixaütü necatihücütüme nesi'ayeitüanicü xehesüa ne'uyeicacacu, capa neneheiveriecacü nevara'erivatü yumüireme 'ana meripai 'axa memüteyuriecai yamemücatehayevaxü 'axa que memüteyuriecai meca'itiatücaitü, mevacumaüvatü que mü'ane mücayü'üya mücayücüna, meyatatuatü memürucyatüvenicü que memüteyucahive'erie.

13

Teutüarica

1 Hairiecarì neniemieximeni xehesüa hicü. Yuhutatü ya yuhaicatü memunenierixü vaniuquicü naitü niseiriyariemücü. 2 Meripai müpaü nepütivarutahüavixü müme 'ana 'axa memüteyuriecäi xehesüa ne'uyeicacacu hutarieca nemunua, hicüta xehesüa neca'uyeicatü yaxaicüa müpaü nepütivacühüave hipameta yunaime, tavarì xüca nenuani nepücavahayeva. 3 'Inüari xepüvava quename Cürisitu 'u'inüasie maniuca neticuxatacacu ne, 'ayumieme nepücavahayeva. Mücüri pücaverani que müxeyuriene, masi canitürücaüyeni xehesie tiviyatü. 4 Sepa curuxisie mumierie müveranicaicü, Cacaüyari mütürücaüyecü canayeyuriniri masi. Tameta sepa hesiena temüteviya tepüverarani, masi Cacaüyari mütürücaüyecü hesiena teteviyatü tepayeyuyurini texeparevienique.

5 Xequeneuyu'inüata xüca 'acu 'axe'u'uvani yuri xete'erietü me xüca catixaütüni. Xequeneuyu'iyaritüaca xüca 'acu müpaü xete'u'inüasieni. Yuxexuitü yu'iyarisie tietü xecayumaica que xemü'anene, Qesusi Cürisitu xehesie mütiviyacü. Müpaü xüari xepütemate yuhepaüsita, me xüca xexani'erivani xEICÜA. 6 Neri nepüta'icueva yuri neti'erietü quename müpaü xetehetimani, quename tame tecaxani'eriva. 7 Nenevieri tepipitüa Cacaüyari, xeme 'axa xemücateyuriecacü haquevasü. Müpaü tepücate'ivaviri teüteri memü'inüasie vahepaü temütetaxexeiyanicü xEICÜA, masi xeme 'aixüa xemüteyuriecacü püta müpaü tepüte'ivaviri, sepa tame xani'erivamete temü'eriva. 8 Tame türücariya tepücahexeiya temeye'uniecacü tita

yuri müraine, tita yuri mürainesie mieme temüte'uximayacacü xeicüa türücariya tepexeiya. ⁹ 'Ayumieme tepütatemamavie quepaucua temüverarani tame, xeme püta xetürücavicacu. Müpaüta tepütetaneneviva, xemaye'atüarienicü xeme. ¹⁰ 'Ayumieme müpaü nepütiuti'utüa xehesüa neca'uyeicatü, xehesüa nenuame türücaüyemecü nemücatiyurienicü, sepa heiserie nemexeiya müpaü nemütiyurienicü. Ti'aitame mücü heiserie pünesi'upitüa nemüxetürücariyanicü, nemüxeca'unaxüanicü müpaü pücanetiupitüa.

¹¹ Mericüte ne'ivama, xequeneyutemamavieca. Xequenaye'axüaca xemümanesiquitüarieni. Xequenene'enieca que nemütixetuica. Xequeneyuxevini que xemüteyücühüave yu'iyarisie. 'Aixüa xequeteneyuxeiyani. Müpaü xüca xeteyurieca, que mü'ane Cacaüyariütü mütasipitüa temütetacanaqui'eriecacü temüca'uximatüarielicacü ta'iyarisie, mücü xehamatü caniyueicamücü. ¹² Xequeneyuvaüritüaca xeyuviyatü Cacaüyari teüterimama xemühümecü. ¹³ Cacaüyari teüterimama yunaitü menixevaüritüaca.

¹⁴ Ti'aitame Qesusi Cürisitu 'aixüa quetiuca'iyarini yunaime xehesie mieme, Cacaüyari quexenaqui'erieca, 'Iyari Mütiyupata quexetaxeviriya yunaime.

**Cacaüyari niuquieya xapayari türatu hecuame
hepaüsita tati'aitüvame tasivicueisitüvame
Qesusi Cürisitu mi'atüa
New Testament in Huichol (MX:hch:Huichol)
El Nuevo Testamento de nuestro señor y salvador
Jesucristo**

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huichol

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Huichol [hch], Mexico

Copyright Information

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Huichol

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

79690d81-fd4b-51b4-a3a6-712e0fddaca3